

Digital mobbing

Noen rettslige spørsmål

Ved fungerende lovrådgiver

Jon Christian F. Nordrum

Lovavdelingen,
Justisdepartementet

A scenic landscape photograph of a lake with a snow-capped mountain in the background, framed by trees. The lake is calm, reflecting the sky and the mountain. The trees in the foreground are dark, creating a silhouette effect. The sky is a mix of blue and white, suggesting a clear day with some light clouds. The overall mood is peaceful and serene.

Prestvannet barneskole

Foto: Flickr (Kongharald)

Mitt foredrag

- Litt om mobbing
- Hva er særskilt for digital mobbing
- Strafferettslige spørsmål
- Skolerettslige spørsmål
  - Ordensreglement
  - Skolens plikter
- Hva kan mobbeofferet gjøre?

Hva er "mobbing"?

- En ofte benyttet definisjon av mobbing er følgende:

"Gjentatt negativ eller ondsinnet atferd fra et eller flere barn rettet mot et annet barn som har vanskelig for å forsvare seg."

Professor i psykologi Dan Olweus

Hva er ikke mobbing?

- Jevnbyrdige parter – konflikt, ”slåsskamp”
- Erting – godmodig, vennskapelig, uskyldig
- Knuffing – jevnbyrdig
- Enkeltstående hendelser

Hva er *digital* mobbing?

- Enhver bruk av digitale verktøy for å mobbe noen
- Eksempler kan være:
  - mobiltelefonoppringning,
  - e-post, SMS, MSN,
  - sosiale medier som *Facebook*, *Nettby* eller *Gosupermodel*,
  - virtuelle nettspill som *Second Life* eller *Age of Conan*,
  - blogger, hjemmesider, nettforum, nettaviser og
  - fildelingstjenester som *Youtube* eller *Flickr*.

Former for digitalmobbing

- Krenkende ytringer
  - per SMS, epost el.
  - i lukkede grupper, f.eks facebook, intranett
  - i blogger eller på hjemmesider
- Uthenging i nettavsteminger el.
- Legge ut bilder og video av ydmykelse eller private situasjoner

Hva er *spesielt* med digital mobbing?

- Nye og større sosiale arenaer
- Publisering skjer umiddelbart og når *alle*
- Lettere å mobbe anonymt
- Avstand til offeret
- Tilgjengelig for mobberne *hvorsomhelst*
nårsomhelst
- Voldsomt skadepotensial for offer
  - Tekst eller bilder tilgjengelig for offentlighet og ettertid
- Nye arenaer, nye normer?
- Ansvar for handlinger på nett?

Gjelder ikke strafferetten digitale rom?!

STRAFF

Straff

- Strafferetten får anvendelse også i digitale rom!
- Ingen forskjell på digitale og andre krenkelseser
- Spørsmålet er om handlingen omfattes av gjerningsbeskrivelsen i straffebedet
- Ingen av de aktuelle straffebedene har begrensninger i gjerningsbeskrivelsen som har betydning for digital mobbing.

Straff

- Straffebudene rammer også atferd som ikke er mobbing
  - Enkelthendelser
  - Uaktsomme overtredelser
  - Jevnbyrdige parter
- Med andre ord, selv om en handling ikke faller innen definisjonen av mobbing, kan den fortsatt være straffbar
- Barn har ikke svakere strafferettslig vern enn andre!
- Det gjelder ikke særlige regler for skolesituasjonen!

Aktuelle straffebud

- Krenkende ytringer, strl. § 135a
- Datainnbrudd, strl. § 145
- Spredning av porno, strl. § 204
- Spredning av barneporno, strl. § 204a
- Trusler, strl. § 227
- Ærekrenkelse, strl. § 246
- Identitetstyveri, strl. § 372
- Krenkelse av privatlivets fred, strl. § 390
- Trakkassering, strl. § 390a
- Misbruk av bilde, åndsverkloven § 45c

Krenkende ytringer

§ 135a. Den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring, straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år. Likt med en offentlig fremsatt ytring, jf. § 7 nr. 2, regnes en ytring når den er satt frem slik at den er egnet til å nå et større antall personer. Som ytring regnes også bruk av symboler. Medvirkning straffes på samme måte.

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn, eller
- c) homofile legning, leveform eller orientering.

Datainnbrudd

§ 145. Den som uberettiget bryter brev eller annet lukket skrift eller på liknende måte skaffer seg adgang til innholdet, eller baner seg adgang til en annens låste gjemmer, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder eller begge deler.

Det samme gjelder den som uberettiget skaffer seg adgang til data eller programutrustning som er lagret eller som overføres ved elektroniske eller andre tekniske hjelpemidler.

Spredning av pornografi

§ 204. Den som

a.utgir, selger eller på annen måte søker å utbre pornografi,

[...]

straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 år.

Med pornografi menes i denne paragrafen kjønnslige skildringer som virker støtende eller på annen måte er egnet til å virke menneskelig nedverdiggende eller forrående, herunder kjønnslige skildringer hvor det gjøres bruk av lik, dyr, vold og tvang. Som pornografi regnes ikke kjønnslige skildringer som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål.

Spredning av barnepornografi

§ 204a. Den som

a.produserer, anskaffer, innfører, besitter, overlater til en annen eller mot vederlag eller planmessig gjør seg kjent med fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn, [...]

Trusler

§ 227. Med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Aar straffes den, som i Ord eller Handling truer med et strafbart Foretagende, der kan medføre høiere Straf end 1 Aars Hefte eller 6 Maaneders Fængsel, under saadanne Omstændigheder, at Truselen er skikket til at fremkalde alvorlig Frygt, eller som medvirker til saadan Trusel. Under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. § 232 tredje punktum, kan fengsel inntil 6 år idømmes.

Ærekrenkelse

§ 246. Den som rettsstridig ved ord eller handling krenker en annens æresfølelse eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

- Og straffeloven § 247

Identitetstyveri

§ 372. [...]

Med bøter eller med fengsel inntil 5 måneder straffes den, som i hensikt å tilvende seg eller andre en fordel eller å skade noen, løgnaktig utgir seg eller en annen for en i en bevitnelse, et personpass eller et liknende legitimasjonspapir omhandlet person eller på annen måte benytter et slikt dokument, eller som medvirker hertil.

Identitetskrenkelse (ny straffelov)

§ 202 *Identitetskrenkelse*

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som uberettiget setter seg i besittelse av en annens

identitetsbevis, eller opptrer med en annens identitet eller med en identitet som er lett å forveksle med en annens identitet, med forsett om

å

[...]

Krenkelse av privatlivets fred

§ 390. Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold.

§§ 250 og 254 får tilsvarende anvendelse.

Er forseelsen forøvet i trykt skrift, kan inndragning besluttes i samsvar med § 38.

Offentlig påtale finner bare sted når det begjæres av fornærmede og finnes påkrevet av almene hensyn.

Trakassering

§ 390a. Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred eller som medvirker hertil straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år.

Offentlig påtale finner bare sted når det begjæres av fornærmede og finnes påkrevet av almene hensyn.

Rett til eget bilde (åndverkloven)

§ 45c. Fotografi som avbilder en person kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede, unntatt når

a)avbildningen har aktuell og allmenn interesse, [...]

§ 54. Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt bryter denne lov ved:

b)å overtre bestemmelser gitt i eller i medhold av 5. kapittel og kapittel 6a, §§ 45c, 46, 47 eller 48 siste ledd, [...]

Eksempler

- En brukerprofil ble opprettet i en 13 år gammel jentes navn med riktige personopplysninger på et nettsted. "Jenta" opplyste at hun ønsket sex med voksne og fantaserte om å bli voldtatt hjemme. (eksempel nevnt i NOU 2009: 1 punkt 14.3.4.)
- Aktuelle straffebed: §§ 246 og 372
- En 17 år gammel jente ble dømt til å betale 4500 kroner i bot for å ha kalt en annen jente for "hore" på nettforumet hamarungdom.no, if. dom 19. mars 2004. Hedmark tingrett

Eksempler

- Lakselvsaken (2007): Elever i 10. klasse tapet en medelev opp på veggen inne på toalettet med buksene på knærne og filmet seansen antakelig med det formålet å laste filmsnutten opp på YouTube.
(Finnmark dagblad 2007)
- Aktuelle straffebed: strl §§ 204, 204a, (223), (228), 390 og 390a. Åndsverkloven § 45c

Eksempler

- Forsmådd 16 åring sendte SMS til eksens nye kjæreste "Jeg skal grisebanke deg", "Din jævla morrapuler" (Aftenposten 2006)
- Aktuelle straffebud: strl. § 227
- Pornohevn. En 16 år gammel jente fra Bodø la ut pornografiske bilder av en 14 år gammel jente på internett på et amerikansk nettsted for å hevne seg. (Avisa Nordland 2007)
- Aktuelle straffebud: Strl. §§ 204, 204a og 390, åndsverkloven § 45c

Eksempler

- Illojal kjæreste. 16 år gammel gutt forleder sin 14 årige kjæreste til å kle seg naken foran kamera. Sprer opptaket.
- Aktuelle straffebud: Strl. §§ 204, 204a og 390, åndsverkloven § 45c
- Voldsvideo. En 16 og 18 årig gutt grisebanket en annen gutt og la video av det hele ut på *Youtube.com*. (Drammens tidende 2007). Tilsvarende Vadsø 2009.
- Aktuelle straffebud: Strl. §§ 228 og 390, åndsverkloven § 45c

Mindreårige og straff

- Strl. § 46: "Ingen kan straffes for handling foretatt før det fylte 15 år."
- Politiets etterforskningsplikt gjelder også for lovovertredere mellom 12 og 15 år, straffeprosessloven (strpl.) § 224 annet ledd.
- Politiet *kan* etterforske selv om lovovertrederen er under 12 år, jf. strpl. § 224 tredje ledd

Mindreårige og straff

- Påtalemyndigheten kan overføre saken til barnevernet, jf. strpl. § 71 b.
- Lav alder har betydning for straffutmåling
- Kan gi lavere straff enn minstestrafen, jf. strl. § 55

Hva skal og kan skolen gjøre med digital mobbing?

SKOLERETT

Disiplinære tiltak

- Krever rettslig grunnlag.
  - Lovkravprinsippet (legalitet)
  - Instruksjonsrett
- Alle skoler skal ha et ordensreglement, jf. opplæringsloven § 2-9.
- Ordensreglementet er grunnlaget for skolens sanksjoner mot elevene
- Bestemmelser i ordensreglementet må ha saklig formål – bekjempelse av mobbing er saklig, jf. også oppl. § 9-3a

Ordensreglement

§ 2-9. *Ordensreglement og liknande*

Kommunen skal gi forskrifter om ordensreglement for den enkelte grunnskolen. Reglementet skal gi reglar om rettane og pliktene til elevane så langt dei ikkje er fastsette i lov eller på annan måte. Reglementet skal innehalde reglar om åtferd, reglar om kva tiltak som skal kunne brukast mot elevar som bryt reglementet og reglar om framgangsmåten når slike saker skal behandlast.

Regulering av digital mobbing i ordensreglement

”Grovt språkbruk og krenkende atferd (mobbing, diskriminering, seksuell trakassering, vold o.l.), det være seg fysisk, verbalt eller *digitalt*, aksepteres ikke.”

Ordensreglement for Oppland videregående skoler
punkt 2.2.2 tredje punktum

Hva kan sanksjoneres med hjemmel i ordensreglementet?

- Kjerneområdet for ordensreglementet er *på skolen i skoletiden*
- Også *digitale* rom, eks. Skolens intranett, nettside, debattforum administrert av skolen, undervisningssystemer
- Om ytringen eller handlingen skjer på internett eller i faktisk rom er uten betydning

Hva kan sanksjoneres med hjemmel i ordensreglementet?

- Hva med situasjoner utenfor skolen eller utenfor skoletiden?
- I forarbeidene er det uttalt at ”skolen bare kan gi regler med virkning utenfor skolen så langt det kan begrunnes *direkte i skolegangen*. Ordensreglementet vil således kunne ha bestemmelser om elevenes atferd på vei til og fra skolen, men ikke elevenes atferd i fritiden for øvrig.”, jf. NOU 1995:18 side 227. (Side 298, dep.no).

Hva kan sanksjoneres med hjemmel i ordensreglementet?

- Veiledning i formålet med ordensreglement: å skape et godt læringsmiljø og et godt psykososialt miljø
- Veiledning i § 9a-1 elevenes rett til et godt psykososialt miljø
- Veiledning i § 9a-3 om skolens plikt til å arbeide for et godt psykososialt miljø

Hva kan sanksjoneres med hjemmel i ordensreglementet?

- Hvor sterk *tilknytning* har handlingen til skolesituasjonen?
- Kan handlingen forringe læringsmiljøet eller det psykososiale miljøet?
- Momenter
  - Knytter krenkelsen seg til hendelser som har skjedd eller vil skje innen skoletiden eller på skolen?
  - Skjer krenkelsen mellom elever som har undervisning sammen?
  - Medfører krenkelsen at eleven vil oppleve uttrygghet eller fortsatt krenkelse i skoletiden?

Hva er spesielt med *digital* mobbing

- Krenkelsen kan vedvare – nettsiden med fornærmelsene ligger der åpent tilgjengelig uavhengig av tid og sted.
- Blir mer kjent i skolemiljøet
- Er egnet til å skape større usikkerhet i skolemiljøet enn annen mobbing
- Grensene mellom skole og fritid utviskes
- Får lettere "direkte sammenheng med skolegangen"
- For øvrig lettere å dokumentere enn annen mobbing som skjer utenfor skolen i skoletiden

Eksempler på hva som faller innenfor

- En elev sender en SMS til en elev om natten "Æ ska knuse trynet ditt på skolen i morra!!"
- En elev oppretter en nettside med kåringen "Hvem er den styggeste jenta på Sommerlyst ungdomsskole?"

Eksempler på hva som faller innenfor

- En elev banker opp en annen elev på skolen – bilder og video blir lastet opp på youtube
- En elev sender en SMS til lærerinnen sin etter å ha fått dårlig karakter på en prøve eller tilsnakk på skolen: "Du er ei *forbanna* hore og skal få svi!!"

Eksempler på hva som faller utenfor

- SMS-mobbing mellom elever ved samme skole som ikke deler skolehverdag i særlig grad
- Konflikter som har sitt opphav utenfor skolen
- Mobbing som ikke er foranlediget av skolesituasjonen eller setter preg på den
- En nettside som legger ut krenkende festbilder av medelever
- En elev som i skoletiden legger ut krenkende meldinger om personer som ikke tilhører skolemiljøet på *sin* laptop?

Fra virkeligheten

- Brynesaken (2006): En elev opprettet en nettside med kåring av den største hora blant lærerne.
- Lakselvsaken (2007)
- Filmet vold i klasserommet. VG 2006.

Fra virkeligheten (utenfor)

- Sexlistesaken: en syttenåring la ut en liste over jenter han hadde hatt sex med på nettby og ga karakterer. Jentene var helt ned til 14 år.
- Krenkelsler på nettby: Fire ungdommer fra Midt-Troms måtte betale opptil 6000 kroner i bot etter å ha skrevet krenkende, nedlatende og sjikanøse innlegg om en ungjente på nettby.

Ulike type bestemmelser

- Etske retningslinjer (oppfordrende)
- Plikter og retter (bestemmende)
- Sanksjoner

Skolens ansvar

§ 9a-3. *Det psykososiale miljøet*

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

[...]

Andre bestemmelser, eks. diskrimineringsloven

§ 5. *Forbud mot trakassering*

Trakassering på grunnlag som nevnt i § 4 første ledd er forbudt. Med trakassering menes handlinger, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende eller ydmykende.

Det er forbudt å medvirke til brudd på bestemmelsen i første ledd.

Arbeidsgiver og ledelsen i organisasjoner eller utdanningsinstitusjoner skal innenfor sitt ansvarsområde forebygge og søke å hindre at det skjer trakassering i strid med første ledd.

Erstatningsansvar

- Alminnelige erstatningsrettslige regler
- Skyldansvar
- Arbeidsgiveransvar (kommunen)
- Manglende tiltak mot mobbing
- Skadeerstatningsloven § 3-3 (*erstatning for visse personlige krenkelseser*), § 3-5 (*erstatning (oppreisning) for skade av ikke økonomisk art*) og § 3-6 (erstatning for ærekrenking og krenking av privatlivets fred)

Litt om ytringsfriheten Grl. § 100

- Det er jo ytringsfrihet!?
- Sjikanøse ytringer og mobbing nyter i svært liten grad et ytringsfrihetsvern
- Styrken i vernet avhenger av om utsagnet bidrar til:
  - Sannhetssøking
  - Individets frie meningsdannelse
  - Demokrati

Litt om ytringsfriheten § 100

- Elevens ytringsfrihet står særlig sterkt dersom han uttaler seg om skolens drift eller lærerens prestasjon
- Utsagn om en lærers faglige kvaliteter, politiske standpunkter
  - "Lærerinnen min er en venstreorientert tulling"
  - "Læreren min driver politisk indoktrinering."
- Utsagn om skoledriften og rektor
  - "Rektor er fullstendig udugelig"
  - "Rektor er en autoritær gestapist!" (?)
  - "Sommerlyst ungdomsskole er dårligst i landet!"
- Sml. ansattes ytringsfrihet

Er det andre som har ansvar?

SÆRSKILTE NETTRETTLIGE SPØRSMÅL

Nettvertens ansvar

- Medvirkningsansvar?
- Rammer straffebudet medvirkning?
- E-handelloven har regler om ansvarsfrihet, §§ 16 til 18
- Nettverten må gripe inn dersom: nettverten har *kunnskap* om en ytring på sitt nettsted og at ytringen er *ulovlig* så opphører ansvarsfriheten
- Plikt til å fjerne innhold som er ulovlig
- Erstatningsansvar

Redaktøransvar

§ 431. Redaktøren av et blad eller tidsskrift straffes med bøter eller fengsel inntil 3 måneder såfremt bladet eller tidsskriftet offentliggjør noe som ville ha pådradd redaktøren straffansvar etter noen annen lovbestemmelse om han hadde kjent innholdet. Dog er han straffri såfremt han godtgjør at det ikke kan legges ham noe til last med hensyn til kontroll med innholdet av skriftet eller tilsyn med eller rettleiding eller instruks for hans stedfortreder, medarbeidere eller underordnede.

Selvregulering

- Nettstedenes egen kontroll og sanksjonering
- Retningslinjer for oppførsel (conduct rules)
- Eksempel: Anmeldingsknapp *Gosupermodel*

”MOBBING

Mobbing er ikke lov! Dersom du ser noen som mobber andre, ta raskt kontakt med Anifa. Personen som mobber vil få en advarsel, dersom vedkomne ikke hører etter, utestenger vi.”

CÁI BLOG LẠ LÙNG!

torsdag 30. juli

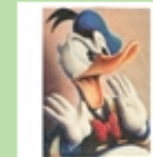
Slik blir din kommentar vurdert slettet

I det siste har det kommet tre kommentarer i bloggen, som ikke har noe med innlegget å gjøre. Selv hyggelige "hei"-kommentarer kan stå i fare for å bli slettet. Disse tilfellene blir slettet, eller i verste fall anmeldt:

- Kommentarer som har banning og stygt språk.
- Kommentarer med stygge ord.
- Kommentarer med seksualitetsomfang.
- Kommentarer med stygge ord (banning, dårlige ord o.l.).

ANDEBY

Helt OK

MEDLEMSNAVN
HSR MR og DSD

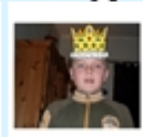
Har falt ned i et komlokk

G.A.S.S.U. 20855 [Min side](#)

Siste innlegg:

MGPjr-vinner SMILER til pressen!
Himmelen bak huset
[Valg '10: Er Skrue man borte?](#)
[Kommer snart: Nødlinjer!](#)
385

Sist innlogget:

Arkiv:

- Hjelp
- Port
- klaringer
- eldre
- kerhet

Foreldre

Hei og velkommen!

Hva er goSupermodel?

goSupermodel er et trygt online fellesskap for tenåringsjenter. Fellesskapet er basert på kreativitet, moro & vennskap og tilbyr et gratis og trygt miljø til barnet ditt.

I det virtuelle jenteuniverset på goSupermodel lager barnet ditt sin egen motemodell, bygger sosiale forbindelser med andre jenter og utforsker sin kreativitet gjennom spill, konkurranser & andre ting som jentene selv er med til å utvikle.

Koster det noe?

Det koster ingen ting å lage en modell og å bruke den på goSupermodel. Jentene tjener og vinner virtuelle penger som kalles goPenger, i forskjellige spill og konkurranser og dette blir brukt til å kjøpe nye klær og oppgraderinger til modellen.

Sikkerhetstiltak på goSupermodel

Vi tar sikkerheten til våre brukere svært seriøst og derfor forbedrer og utvikler vi våre sikkerhetstiltak løpende. Du kan lese mer om sikkerhet på goSupermodel [her](#).

Ting som du kan gjøre som foreldre

Vårt hovedfokus er å skape en koselig og trygg atmosfære som er gratis og åpen for alle jenter som respekterer våre brukerregler. Brukerreglene spesifiserer hva slags oppførsel vi aksepterer på goSupermodel.

Men, til tross for de avanserte sikkerhetstiltakene våre så kan vi ikke garantere absolutt sikkerhet. Det er også viktig at brukerne våre er oppmerksomme på sin egen oppførsel. Gjennom kampanjer på siden gjør vi mye for å undervise om sikkerhet i forbindelse med online oppførsel, men vi vil allikevel oppmuntre deg til å vise interesse i ditt barns virtuelle liv: Surf rundt på siden sammen med barnet ditt, se gjennom profilen og snakk om god online oppførsel:

- ★ Viktigheten av et godt passord (og hvordan man kan beholde det sikkert)
- ★ At mobbing og erting ikke er OK online akkurat som i det ekte livet
- ★ At hun aldri skal oppgi personlig informasjon til andre
- ★ Viktigheten av å respektere andre selv om hun ikke er enig med dem eller deler deres synspunkter

Klikk her!

Start NÅ!

Where Girls Rule

Å ha rett er ikke det samme som å få rett!

**HVA KAN MOBBEOFFERET
GJØRE?**

Hva kan mobbeofferet gjøre?

- Be skolen om tiltak, jf. oppl. § 9a-3:

”Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.”

- Klage over eventuelle manglende tiltak til fylkesmannen, jf. oppl. § 15-2. (Myndigheten er delegert fra Kunnskapsdepartementet.)

Hva kan mobbeofferet gjøre?

- Klage til Sivilombudsmannen
- Dersom trakasseringen omfattes av diskrimineringsloven:
Diskrimineringsombudet
- Anmelde forholdet – skole, mobber, lærere
- Kreve erstatning hos mobber og skole

Hva kan mobbeofferet gjøre?

- Overfor nettvert eller redaktør
- Kreve den ulovlige krenkelsen fjernet
- Politianmelde nettsted eller redaktør
- Kreve erstatning

A scenic landscape photograph showing a calm lake in the foreground, reflecting the sky and a large, snow-capped mountain in the background. The mountain is partially covered in snow, and the surrounding area is lush with green trees. The scene is framed by dark tree branches in the foreground, creating a natural frame for the view. The sky is a mix of blue and white, suggesting a clear day with some light clouds.

Takk for oppmerksomheten!